

Openbare raadpleging

over de ECB-gidsen inzake de interne processen ter beoordeling van de kapitaaltoereikendheid en de liquiditeitstoereikendheid (ICAAP en ILAAP)

Veelgestelde vragen

1 ICAAP en ILAAP: wat zijn dat?

In het kort zijn het interne proces ter beoordeling van de kapitaaltoereikendheid ('internal capital adequacy assessment process' – ICAAP) en het interne proces ter beoordeling van de liquiditeitstoereikendheid ('internal liquidity adequacy assessment process' – ILAAP) de processen die instellingen gebruiken om hun kapitaal- en liquiditeitsniveaus te beheren en om ervoor te zorgen dat ze continu over voldoende kapitaal en liquiditeit beschikken. In het bijzonder vereist het ICAAP als gedefinieerd in artikel 73 van de Richtlijn kapitaalvereisten (Capital Requirements Directive IV – CRD IV) dat instellingen beschikken over solide, doeltreffende en alomvattende strategieën en processen aan de hand waarvan zij doorlopend kunnen nagaan of, en ervoor kunnen zorgen dat, de hoogte, samenstelling en verdeling van het interne kapitaal nog aansluiten op de aard en omvang van hun huidige en mogelijke toekomstige risico's. Overeenkomstige bepalingen met betrekking tot het ILAAP zijn opgenomen in artikel 86 van de CRD IV.

In dat verband wordt van instellingen verwacht dat zij als onderdeel van hun ICAAP en ILAAP alle risico's met een mogelijk materiële invloed op hun kapitaal en liquiditeit beoordelen, kwantificeren, dekken en beheren, en dat zij vanuit een totaalperspectief conclusies trekken over de kapitaal- en liquiditeitstoereikendheid voor de middellange termijn.

Het ICAAP en het ILAAP spelen een sleutelrol bij het risicobeheer van kredietinstellingen, en de ECB verwacht dat beide processen prudent en conservatief zijn. De ECB is van oordeel dat gedegen, effectieve en alomvattende ICAAP's en ILAAP's een duidelijke beoordeling van de kapitaal- en liquiditeitsrisico's omvatten. Daarnaast dienen de risicogovernance en risico-escalatieprocessen goed gestructureerd te zijn op basis van een doordachte en grondige risicostrategie die is vertaald in een effectief systeem van risicolimieten.

Een goed ICAAP en een goed ILAAP zorgen voor verlaging van de onzekerheid bij de instelling – en bij haar toezichthouders – omtrent de huidige en mogelijke toekomstige risico's van de instelling. Zij versterken het vertrouwen van de toezichthouder in het vermogen van de instelling haar activiteiten voort te zetten door toereikende kapitaal- en liquiditeitsbuffers en een stabiele financieringssituatie in stand te houden en door haar risico's effectief te beheren.

2 Wat is het doel van deze Gidsen?

De ervaringen die het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme (Single Supervisory Mechanism – SSM) bij zijn toezicht heeft opgedaan tijdens twee cycli van ICAAP- en ILAAP-beoordelingen in het kader van zijn procedure voor prudentiële toetsing en evaluatie (Supervisory Review and Evaluation Process – SREP) laten zien dat er nog verschillende terreinen zijn waarop verbeteringen bij alle banken nodig zijn, en dat het nog even zal duren voordat de ICAAP's en ILAAP's van voldoende niveau zijn. Met deze Gidsen inzake het ICAAP en het ILAAP wil de ECB duidelijkheid verschaffen over haar opvattingen omtrent de vereisten die uit de artikelen 73 en 86 van de CRD IV voortvloeien. De Gidsen zijn bedoeld om instellingen te ondersteunen bij de versterking van hun ICAAP en ILAAP en om het gebruik van best practices te bevorderen, door nader toe te lichten welke verwachtingen de ECB heeft, resulterend in consistentere en effectiever toezicht.

3 Wat is de juridische status van de Gidsen – zijn ze juridisch bindend?

De Gidsen zijn niet juridisch bindend. Ze zijn niet bedoeld om welk wettelijk of regelgevend vereiste dan ook te vervangen of teniet te doen. De Gidsen bevatten echter zeven principes die zijn afgeleid van de CRD IV-bepalingen omtrent het ICAAP en het ILAAP en die bij de beoordeling van het ICAAP en het ILAAP van elke instelling worden betrokken als onderdeel van de SREP. In het kader van de dialoog tussen instelling en toezichthouder vormen deze principes slechts een uitgangspunt in gesprekken met individuele instellingen.

Deze Gidsen volgen een op principes gebaseerde benadering waarbij de nadruk ligt op enkele aspecten die vanuit het perspectief van de toezichthouder een sleutelrol vervullen. Daarom vormen de Gidsen geen volledige leidraad waarin alle relevante aspecten voor een goed ICAAP en ILAAP aan de orde komen. Het ICAAP en het ILAAP zijn en blijven in de eerste plaats interne processen die op de desbetreffende instellingen worden toegesneden. De instelling blijft derhalve zelf verantwoordelijk voor de implementatie van een ICAAP en een ILAAP die toereikend zijn in het licht van de omstandigheden waarin de individuele instelling verkeert. De ECB beoordeelt de ICAAP's en ILAAP's op individuele basis.

4 Hoe verhoudt de huidige versie van de Gidsen zich tot eerdere publicaties en richtsnoeren op dit terrein?

In januari 2016 heeft de ECB een brief van de Voorzitter van de Raad van Toezicht, Daniele Nouy, aan de banksector gepubliceerd met daarin de verwachtingen van de ECB omtrent ICAAP en ILAAP en geharmoniseerde informatieverzameling betreffende ICAAP en ILAAP (“Supervisory expectations on ICAAP and ILAAP and

harmonised information collection on ICAAP and ILAAP”).¹ Bijlage C bij die brief (“Harmonised collection of information on ICAAP and ILAAP”) gaf instellingen een leidraad met betrekking tot de door hen in 2016 bij voorkeur te verstrekken ICAAP- en ILAAP-informatie. Die bijlage kwam te vervallen door de publicatie van de documentatie betreffende de technische implementatie van de EBA-richtsnoeren inzake voor SREP-doeleinden verzamelde ICAAP- en ILAAP-informatie (“Technical implementation of the EBA Guidelines on ICAAP and ILAAP information collected for SREP purposes”), die op 21 februari 2017 aan de instellingen werd gestuurd.

In de Bijlagen A en B bij de brief van januari 2016 publiceerde de ECB haar verwachtingen omtrent het ICAAP en het ILAAP (“Supervisory expectations on ICAAP” en “Supervisory expectations on ILAAP”), waarin de ECB haar standpunt omtrent deze belangrijke processen in hoofdlijnen uiteenzette. Dit was een belangrijke eerste stap in de richting van convergentie op deze terreinen met het oog op de ECB's meer algemene doelstelling van geharmoniseerd en effectief toezicht in het eurogebied.

De bij het toezicht in 2016 en 2017 opgedane ervaringen hebben echter aangetoond dat er nog steeds verschillende gebieden zijn waarop de banken zich moeten verbeteren, en dat het nog enige tijd zal duren voordat de ICAAP's en ILAAP's van voldoende niveau zijn.

5 Wat zijn de volgende stappen om de ICAAP-gids en de ILAAP-gids te verbeteren?

De ECB heeft in 2017 een meerjarenproject gestart teneinde verbeteringen te stimuleren en uitgebreide Gidsen inzake het ICAAP en het ILAAP voor belangrijke instellingen te ontwikkelen.²

Als onderdeel van dat meerjarenplan heeft de ECB haar in 2016 gepubliceerde verwachtingen omtrent ICAAP en ILAAP herzien. De ICAAP-gids en de ILAAP-gids³ die daarvan het resultaat waren, kwamen in februari 2017 beschikbaar met een informeel verzoek om commentaar met het oog op het ontwikkelen van gedegener verwachtingen vanuit het toezicht en het uiteenzetten van de door de ECB gehanteerde routekaart. Na zorgvuldige bestudering van de door banken gegeven commentaren en raadpleging van alle belanghebbenden heeft de ECB inmiddels beide Gidsen bijgewerkt en ter openbare raadpleging gepubliceerd. Na deze raadpleging zullen de definitieve Gidsen in de tweede helft van 2018 op de website van de ECB worden gepubliceerd ter vervanging van de in 2016 uitgebrachte verwachtingen omtrent ICAAP en ILAAP, ingaand vanaf 2019.

¹ Brief betreffende “Supervisory expectations on ICAAP and ILAAP and harmonised information collection on ICAAP and ILAAP” (in het Engels).

² Zie de brief van 20 februari 2017 van Danièle Nouy aan de leiding van belangrijke instellingen betreffende het meerjarenplan voor de SSM-gidsen inzake ICAAP en ILAAP (in het Engels).

³ Ibid.

6 Er zijn meerdere publicaties met leidraden voor het ICAAP en het ILAAP; welke publicatie dienen banken te volgen?

Op dit moment wordt van belangrijke instellingen verwacht dat zij rekening houden met de verwachtingen die de ECB als toezichthouder uiteen heeft gezet in de “Supervisory expectations on ICAAP” en de “Supervisory expectations on ILAAP” van januari 2016. De instellingen worden aangemoedigd om de desbetreffende informatie uiterlijk op 30 april 2018 in te dienen in overeenstemming met de *“technical implementation of the EBA Guidelines⁴ on ICAAP and ILAAP information collected for SREP purposes”*, die in februari 2017 aan de instellingen is gestuurd. Dit betekent dat van instellingen niet wordt verwacht dat zij voor hun ICAAP en ILAAP in 2018 al rekening houden met de nu ter openbare raadpleging gepubliceerde gidsen inzake ICAAP en ILAAP. Met ingang van 2019 worden de instellingen echter aangemoedigd rekening te houden met de in de Gidsen uiteengezette verwachtingen van de toezichthouder. De toezichthouders van de ECB zullen de Gidsen betrekken bij hun beoordeling van het ICAAP en het ILAAP van instellingen.

7 Zouden banken moeten wachten op de definitieve versie van de Gidsen alvorens aanpassingen in hun ICAAP en ILAAP te overwegen?

Het kan even duren voordat belangrijke instellingen wijzigingen aanbrengen in hun ICAAP en ILAAP indien ze besluiten de in de Gidsen verstrekte verwachtingen van de ECB te volgen. De banken worden aangemoedigd eventuele manco's of zwakke punten in hun ICAAP en ILAAP zo spoedig mogelijk aan te pakken, in nauwe dialoog met hun gezamenlijk toezichthoudend team (Joint Supervisory Team – JST).

8 Hoe hebben banken en partijen uit de sector bijgedragen aan de totstandkoming van de in de Gidsen uiteengezette principes?

In het algemeen heeft de sector zeer actief gereageerd op het informele verzoek om commentaar in het voorjaar van 2017. De ECB ontving circa 400 commentaren, die zij intern heeft beoordeeld en besproken. De sector sprak geen fundamentele bezwaren tegen de Gidsen uit, maar vroeg wel om een nadere toelichting, in het bijzonder op de twee perspectieven (het normatieve en het economische perspectief) en het concept dat deze in wisselwerking met elkaar staan. Deze aspecten worden nu nader toegelicht bij principe 3 van de Gidsen: de banken worden aangemoedigd hun kapitaal- en liquiditeitspositie te beoordelen op basis van de vereisten vanuit wet- en regelgeving en de toezichthouder (waaronder in stressperiodes) (het normatieve perspectief) en hun kapitaal- en liquiditeitspositie vanuit een economisch perspectief te beheren teneinde ervoor te zorgen dat hun

⁴ Zie de [“Richtlijn inzake verzamelde ICAAP- en ILAAP-informatie met het oog op de SREP”](#).

risico's in voldoende mate worden gedekt door de beschikbare kapitaal- en liquiditeitsbuffers (het economische perspectief). Bovendien heeft de ECB het concept van de ICAAP- en de ILAAP-architectuur geïntroduceerd. Aan de hand hiervan verduidelijkt zij haar verwachtingen omtrent de wisselwerking tussen de ICAAP- en ILAAP-elementen en de integratie van het ICAAP en het ILAAP in het algehele beheerkader van de instelling.

9 Hoe gaan de Gidsen zich verhouden tot nationale wetgeving en andere relevante bepalingen en leidraden, en welke leidraden zouden banken moeten volgen?

De artikelen 73 en 86 zijn minimumharmonisatiebepalingen, waardoor de omzetting van deze artikelen van lidstaat tot lidstaat kan verschillen. Als gevolg hiervan wijken de werkwijzen bij instellingen nog steeds sterk af.

Er bestonden vanuit de regelgeving en het toezicht verschillen tussen landen van het eurogebied, bijvoorbeeld wat betreft de rol van het ICAAP en het ILAAP binnen de toezichtsbenadering en de rol die het normatieve perspectief en het economische perspectief spelen. De ECB moet instellingen in alle deelnemende landen echter gelijk behandelen, zonder afbreuk te doen aan het ICAAP en het ILAAP als interne bankprocessen en met inachtneming van nationale wetgeving ter uitvoering van de ICAAP- en ILAAP-regels.

Hiertoe heeft de ECB samen met de nationale bevoegde autoriteiten principes en verwachtingen vanuit het toezicht inzake het ICAAP en het ILAAP ontwikkeld die nader toelichten hoe de huidige regelgeving en EBA-richtsnoeren door de toezichthouders binnen het SSM worden toegepast. Deze principes en verwachtingen laten nationaal recht onverlet en zijn in overeenstemming met de EBA-richtsnoeren. Een belangrijke doelstelling van de ECB is echter “*waarborging van hoge normen in het toezicht*”.⁵ Te beginnen met de verwachtingen omtrent ICAAP en ILAAP van 2016 hebben de ECB en de nationale bevoegde autoriteiten nauw samengewerkt aan gemeenschappelijke werkwijzen en normen voor het beoordelen van ICAAP's en ILAAP's. Met deze samenwerking wordt ervoor gezorgd dat met alle landspecifieke aspecten rekening wordt gehouden en dat alle interne processen ter beoordeling van de kapitaaltoereikendheid en de liquiditeitstoereikendheid voor het gehele eurogebied gelijk worden behandeld.

Instellingen worden aangemoedigd om naast de ICAAP-gids en de ILAAP-gids, en naast het relevante recht van de Unie en nationaal recht, rekening te houden met andere voor het ICAAP en het ILAAP relevante publicaties van de EBA en internationale fora zoals het Bazels Comité voor het Banktoezicht (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) en de Raad voor Financiële Stabieleit (Financial Stability Board – FSB). Bovendien dienen instellingen rekening te houden

⁵ Zie de [brief](#) van 27 januari 2015 van Danièle Nouy aan de leiding van belangrijke banken betreffende de benadering ten aanzien van bestaande processen en werkwijzen in het toezicht in de aan het SSM deelnemende landen (in het Engels).

met alle aan hen gerichte aanbevelingen die met het ICAAP en het ILAAP verband houden, zoals aanbevelingen die uit de SREP voortvloeien, bijvoorbeeld met betrekking tot goede governance, risicobeheer en beheersingsmaatregelen.

10 Hoe gaat de ECB banken aanmoedigen rekening te houden met de ICAAP-gids en de ILAAP-gids?

Opgemerkt dient te worden dat de Gidsen niet bindend zijn voor kredietinstellingen. Niettemin beschouwt de ECB het ICAAP en het ILAAP als wezenlijk voor de schokbestendigheid van instellingen. Daarom besteedt zij een aanzienlijk deel van haar toezichtscapaciteit aan de beoordeling van ICAAP's en ILAAP's, bv. in het kader van SREP's. Indien een JST zwakheden identificeert, dan zal het deze met de desbetreffende instelling bespreken en toezichtsmaatregelen overwegen teneinde deze aan te pakken.

11 Het ICAAP en het ILAAP van een bank zijn interne processen. Waarom bemoeit de ECB zich met die interne processen door de Gidsen uit te geven?

Het ICAAP en het ILAAP zijn en blijven bovenal interne processen, en instellingen blijven zelf verantwoordelijk voor een evenredige en geloofwaardige uitvoering ervan. Maar het is ook in het eigen belang van banken hun risico's te kennen en deze effectief te beheren teneinde hun activiteiten te kunnen blijven voortzetten. In dezelfde geest zouden banken vanzelf geïnteresseerd moeten zijn in een effectieve allocatie van hun kapitaal en liquiditeit, aangezien zij hierdoor hun risico-rendementverhouding op de lange termijn kunnen optimaliseren. Teneinde banken hierbij te ondersteunen en stimuleren vindt de ECB het tot op zekere hoogte gerechtvaardigd richting te geven aan de eigen plannen en ambities van banken. Daarom heeft de ECB dit thema opgenomen in haar toezichtsprioriteiten voor 2017 en 2018. Het ICAAP en het ILAAP spelen een sleutelrol bij het risicobeheer, zowel voor instellingen als toezichthouders. Voor een gezonde en stabiele financiële sector is een goed beheer van kapitaal en liquiditeit onontbeerlijk.

De ECB maakt algemene principes bekend, evenals de algemene richting waarin zij banken graag ziet gaan. Hierbij behouden banken de volledige flexibiliteit, maar ook de volle verantwoordelijkheid, voor invoering van hun ICAAP en ILAAP op een wijze die bij hun eigen omstandigheden (de aard, omvang en complexiteit van hun activiteiten) past. De Gidsen geven banken inzicht in de principes die de ECB bij haar beoordeling van individuele ICAAP's en ILAAP's zal betrekken.